

2011 09 16

Till
Västmanland – Dala miljö- och byggförvaltning
774 81 Avesta
Sändes som e-post och brev

Synpunkter på Planhandlingar för
Vindkraft -
Tillägg till översiktsplan för Avesta kommun och Fagersta kommun
Planeringsunderlag för Norbergs kommun
Utställningshandling 2
dec 2010, rev. april 2011
kompl. avseende Avesta kommun juni 2011

Dalarnas Ornitologiska Förening och Folkare Ornitologiska Förening har tidigare framfört synpunkter i remissvar 2010 08 30, 2010 12 06 samt 2011 04 07.

Föreningarna vill dock återigen påtala vikten av att det ej blir någon etablering av vindkraftverk i område X1 Rönningssberget – Bagghyttan och avstyrker de förslag som finns i remissunderlaget om att det skall vara tillåtet att bygga vindkraftverk där. Om detta sker så kan det komma att äventyra den långsiktiga överlevnaden för nötkråkorna i Hässlenområdet och därmed den nordligaste populationen av brednäbbad nötkråka i Sverige. Hässlens nötkråkor har hållit ungefär samma antal, 20 – 25 par, sedan de första inventeringarna gjordes på mitten av 1970-talet. Enligt Svensk häckfågeltaxering har den brednäbbade nötkråkan minskat i Sverige med ca 50 % de senaste 35 åren. Hässlens nötkråkor är intressanta och viktiga då motsvarande minskning ej verkar ha skett där.

Avslag för ändringsförslaget bör göras med hänvisning till försiktighetsprincipen då det är okänt om nötkråkorna kommer att dödas av vindkraftverkens rotorblad eller ej.

Eftersom felaktiga uppgifter framförts i olika remissvar och i media så vill vi ge följande klarläggande:

- 1) Nötkråkorna flyger över trädtoppshöjd ofta på 50 – 150 meters höjd när de transporterar hasselnötter från Hässlen ut till sina revir där de gömmer dessa. Det är då risk att de kommer in bland vindkraftverkens rotorblad och slås ihjäl. Rotorbladens spetsar rör sig med ca 200 km/h.
- 2) Några undersökningar om hur nötkråkor reagerar när de närmar sig ett vindkraftverk finns inte gjorda. Om de kan lära sig att väja för rotorbladen är okänt.
- 3) Frågan om hänsynen till nötkråkorna i det område där vindkraftverken planeras avgörs vid fullmäktigemöte under hösten 2011. En eventuell senare prövningen görs av miljöprövningsdelegationen mot gällande lagstiftning och den tar ej hänsyn till arterna.

Orsaken är att miljöminister Andreas Carlgren 2009 tog bort skyddet vilket innebär att prövningen numera endast är ett spel för gallerierna. Inte ens en art som nötkråkan som minskat med 50% i Sverige de senaste 35 åren är tillräckligt för ett avslag. Nötkråkorna i Hässlen är unika då de fortfarande verkar hålla samma antal par, 20 – 25 stycken, som för 35 år sedan.

4) Mer fakta och synpunkter finns i bifogade tidigare remissvar samt på www.dofnet.se .

För Dalarnas ornitologiska Förening

Folkare Ornitologiska Förening

Mats Forslund
V. ordförande
S. Fullsta 170
774 99 By Kyrkby
Tel. 0226 – 70030
E-post: forslund.mats@telia.com

Tore Söderberg
Ordförande
Arvidsgatan 14
774 35 Avesta
Tel. 0226 – 504 34
E-post: tore.soderberg@telia.com

Bilaga 1 - 3 :

Remissvar 2010 08 30, 2010 12 06 samt 2011 04 07.

För kännedom till:
Länsstyrelsen Dalarna

Bilaga 1

2010 08 30

**Till
Västmanland – Dala miljö- och byggförvaltning
774 81 Avesta**

Remissvar Vindkraft – Avesta, Fagersta och Norbergs kommuner. Tillägg till översiktsplan.

Dalarnas Ornitologiska Förening och Folkare Ornitologiska Förening har följande synpunkter för områden belägna i Avesta kommun.

Föreningarna anser att förslagen för Avesta kommun är väl övervägda. Vi vill speciellt påtala vårt stöd till att ej etablera vindkraftverk i område X1 Rönningssberget - Bagghyttan. I detta område finns den nordligaste förekomsten av brednäbbad nötkråka i Sverige och den hyser årligen ca 20 – 25 par. En utbyggnad av vindkraftverk i detta område kan komma att äventyra den långsiktiga överlevnaden för nötkråkorna i Hässlenområdet och därmed den nordligaste populationen av brednäbbad nötkråka i Sverige (se nedan).

Ett annat område som utpekats är Vi3 Skansen. Där finns i den mittersta delen Högberget som utgör den högsta punkten i området och som är en viktig del av landskapsbilden. För att behålla landskapsbilden och den obrutna natur som finns där till kommande generationer bör ej något vindkraftverk med tillhörande vägar byggas på berget.

Nötkråkorna i Hässlen

Nötkråkorna lever hela sitt liv i Hässlen med omgivande skogar. De hämtar hasselnötter i Hässlen och flyger ut med dessa till sina revir som är belägna i skogarna runt omkring. Transporterna börjar när nötterna mognat i slutet av augusti och pågår tills de är slut. Hur lång transportperioden är beror på nöttillgången. Normalt är de flesta nötterna hämtade på tre till sex veckor. Nötkråkorna besöker Hässlen hela året om. Den mest intensiva tiden är dock från juli till december då nötkråkorna besöker Hässlen nästan dagligen och under transportperioden många gånger per dag. Reviren är spridda i skogen från kanten på hasselbeståndet till ett avstånd på upp till ca 6 km. Flertalet av reviren finns området nord – ost – syd om Hässlen d.v.s. i det område som utpekats som intressant för byggnationer av vindkraftverk. Några revir finns också västerut.

Nötkråkorna och vindkraftverken

Problemet för nötkråkorna vid en byggnation av vindkraftverk i det utpekade området är att de vid sina förflyttningar mellan Hässlen och reviren kan komma att passera vindkraftverkens rotorblad. Normal flyghöjd för en nötkråka på väg mellan Hässlen och reviret är strax över trädtopphöjd till tre till sex gångers trädtopphöjd d.v.s. ca 20 – 150 meters höjd beroende på väder vind, avstånd och mål. Därmed kommer de att passera i den höjd som rotorbladen befinner sig och riskerar att dödas av rotorbladen som kommer med en hastighet av ca 200 km/h i dagens vindkraftverk. Nötkråkan är en fågel som flyger långsamt och när de kommer flygande lastade med krävan full av nötter så är de ännu långsammare och orörligare. Beroende på vindstyrka och vindriktning så väljer de olika flygvägar till reviret. Det kan vara närmaste raka vägen men flygvägen kan också vara bågformad vilket innebär att det är stora områden som berörs av flygvägarna. Att planera var vindkraftverken skall placeras utifrån

revirens placering och utbredning är svårt då skogsbruket ändrar revirens utbredning och ett vindkraftverk kan exempelvis de första 20 åren stå mitt i flygvägen för att därefter i perioder vara i eller utanför flygvägarna. Det är en överhängande risk att nötkråkorna förr eller senare omkommer i en olycka i de uppskattningsvis ca 500 – 1000 gånger som paret årligen passerar förbi ett vindkraftverk när de flyger mellan reviret och Hässlen.

Någon forskning verkar ej finnas när det gäller hur nötkråkor beter sig vid ett vindkraftverk. De kan lära sig men de kan lika gärna vara oförstående om faran och ej lära sig förrän de är döda. Nötkråkan har ett helt annat flygsätt än andra studerade fågelgrupper så det finns ej något att lära av sådana studier. Därför måste försiktighetsprincipen gälla i detta fall.

Nötkråkan som art

Den brednäbbade nötkråkan finns utbredd över de delar av Sverige som har hassel. Hasseln finns i Sverige från Skåne upp till södra Dalarna. Den brednäbbade nötkråkan är helt beroende av hasselnötter som den samlar in på hösten och gräver ner i marken i reviret. På vintern lever de på de nötter som de gömt och de föder även upp ungarna på dessa. Enligt Svensk häckfågeltaxering har den brednäbbade nötkråkan minskat med ca 50 % de senaste 35 åren. Det som är intressant är att antalet par i Hässlen verkar vara stabilt sedan mitten av 1970-talet. Under senare år har bara en liten räkning av reviren gjorts och det var hösten 2008 då delar av området inventerades och 15 par hittades. Delar som tidigare haft nötkråkerevir kontrollerades ej och det är troligt att även dessa innehöll revir som normalt vilket innebär att det då troligen fanns ca 20 – 25 par.

Smalnäbbad nötkråka

För att utreda alla missförstånd så finns numera den smalnäbbade sibiriska nötkråkan häckande i Sverige sedan 1978. Den finns utbredd i många städer och byar i hela Norrland och även i Dalarna. Dessa lever på cembratallens kottfrön istället för på hasselnötter som den brednäbbade gör. Smalnäbbad nötkråka finns häckande runt centralorterna Avesta och Hedemora. De har olika levnadssätt och tillhör olika raser.

Vindkraftsplanering i Hedemora kommun

Området där nötkråkorna finns ligger i det riksintressanta vidområdet som är beläget både i Avesta och Hedemora kommuner. Enligt uppgifter så kommer Hedemora kommun att ta ställning till sin vindkraftsplanering under 2011 – 2012.

För Dalarnas ornitologiska Förening

Folkare Ornitologiska Förening

Mats Forslund
V. ordförande
S. Fullsta 170
774 99 By Kyrkby
Tel. 0226 – 70030
E-post: forslund.mats@telia.com

Tore Söderberg
Ordförande
Arvidsgatan 14
774 35 Avesta
Tel. 0226 – 504 34
E-post: tore.soderberg@telia.com

För kännedom till:
Länsstyrelsen Dalarna

Bilaga 2

2010 12 06

Till
Västmanland – Dala miljö- och byggförvaltning
774 81 Avesta
Insändes via e-post och brev.

Synpunkter på brev från DalaVind ”Samråd till vindkraft – tematiskt tillägg i Avesta – Fagersta och Norbergs kommuner” 2010 11 25 om vindkraft och nötkråkor i Hässlen.

Dalarnas Ornitologiska Förening och Folkare Ornitologiska Förening vill lämna följande synpunkter angående den skrivelse ”Samråd till vindkraft – tematiskt tillägg i Avesta – Fagersta och Norbergs kommuner” 2010 11 25 som Dalavind sänt till Västmanland – Dala miljö- och byggförvaltning.

Det är med stor förvåning som vi läser skrivelsen från DalaVind då den framför en rad felaktigheter som varit lätta att kontrollera och eliminera om ett riktigt faktaunderlag införskaffats. Felaktigheterna i skrivelsen gör att deras slutsatser ej blir korrekta.

Sammanfattning synpunkter:

- DalaVinds skrivelse saknar nya uppgifter som gör att Avesta kommun skall ändra sin ståndpunkt i remissunderlaget.
- DalaVinds skrivelse innehåller en mängd felaktigheter. Det är faktafel, feltolkningar av faktaunderlag, undanhållande av viktigt information samt dålig kontroll av påståenden som varit lätta att kontrollera. Totalt kan 23 felaktigheter identifieras i skrivelsen! Se kommentarer nedan.
- Allvarligt är avsaknaden av biologisk kunskap som gör att felaktiga slutsatser dras. Exempelvis att nötkråkorna skulle kunna ha sina revir tätt i anslutning till Hässlen (se nedan).
- 35 års studier av nötkråkorna i Hässlen och hur de lever där och hur de flyger med sina nöttransporter negligeras på ett mycket märkligt sätt av DalaVind. P.O Swanbergs omfattande studier i Västergötland på 1940- och 1950-talen nämns ej trots att de är mycket välkända (hänvisade till i många böcker och artiklar). DalaVind kan ej redovisa en enda källa som undersökt detta och samtidigt ifrågasätter man uppgifterna. Studien i Bollnäs har ej varit inriktad på att studera nötkråkornas transporter.
- Tyvärr tvingas vi att konstatera att DalaVinds skrivelse innehåller så många felaktigheter att den bör läggas till handlingarna utan åtgärd.

Nedan kommenterar vi styckevis det som framförs. Skrivelsen avslutas med en bakgrundsinformation om nötkråkorna i Hässlen.

Utdrag från DalaVinds skrivelse punkt 1 – 3 samt förslag:

1.

Nötkråkan är rödlistad i klassen NT, dvs. en art som inte är hotad, men där beståndsstorleken skall hållas under uppsikt.

Svar punkt 1:

Enligt Svensk häckfågeltaxering har den brednäbbade nötkråkan minskat med ca 50 % de senaste 35 åren (<http://www.zoo.ekol.lu.se/birdmonitoring/res-hackfagel.htm#CASPI-PIFIN5>). Det som är intressant är att antalet par i Hässlen verkar vara stabilt sedan mitten av 1970-talet. Under senare år har bara en liten räkning av reviren gjorts och det var hösten 2008 då delar av området inventerades och 15 par hittades. Delar som tidigare haft nötkråkarevir kontrollerades ej och det är troligt att även dessa innehöll revir som normalt vilket innebär att det då troligen fanns ca 20 – 25 par. Detta gör att populationen i Hässlen är extra intressant, den verkar bibehålla antalet par, vilket t.ex. vissa populationer i exempelvis Uppland ej verkar göra. Orsaken till att nötkråkan ej ligger i en högre hotklass är att i rödklassningen så ingår även den smalnäbbade rasen vilken det för närvarande går bra för då den lever i en helt annan miljö och livnär sig på cembratallkottens frön (se mer om detta nedan). Rödlistningen i klassen NT innebär att "beståndsstorleken skall hållas under uppsikt". En 50 % minskning är ett allvarligt problem!

2.

Efter källforskning och förda samtal med ornitologer så har det framkommit tvivel huruvida den brednäbbade nötkråkan verkligen flyger på det sätt som Mats Forslund beskriver med 100-150 meters flyghöjd mellan födoplats och revirplats. Det är just flygbeteendet som framförs som ett problem och som legat till grund till kommunens bedömning av ärendet. Nötkråkan, som är en mycket skygg fågel, tillbringar den största delen av sin tid inne i skogen. Även om det skulle visa sig att transportflygningar sker på höjder över 60 meter så sker dessa främst under dygnets ljusa timmar. Det finns heller inga som helst belägg eller andra undersökningar som visar att nötkråkan skulle utgöra ett undantag från alla andra fåglar, som vid omfattande studier på bl.a. Öland, Gotland och andra ställen har visat sig ha mycket god syn och i god tid väjer undan för vindkraftverk om de kommer i deras flyktväg. Något registrerat fall där en nötkråka har förolyckats p.g.a. vindkraftverk finns inte noterat. Kråkfåglar som grupp har generellt mycket god syn och är ett av dessa fåglars absolut skarpaste sinnen. Nyligen avslutade fågelstudier (augusti 2010) inför etablering av vindkraftverk i Bollnäs visar att vindbruk kan kombineras inom samma områden som häckande nötkråkor. *Ref [1]*

Svar punkt 2:

Nötkråkans sätt att transportera sina nötter från hasselbuskarna till reviret är beskrivet på många ställen i litteraturen. Exempelvis kan nämnas P.O. Swanbergs undersökningar i Västergötland under 1940- och 1950-talen (ex. Swanberg, P.O. 1944. Om nötkråkesträcket 1943. Fauna och Flora 38: 214–216). Mats Forslund har studerat nötkråkans hasselnötstransporter i Hässlen sedan 1975. Transporterna sker på det sätt som finns i tidigare remissvar till Västmanland – Dala miljö- och byggförvaltning (se även nedan). Vi ifrågasätter starkt kvalitén den källforskning som DalaVind påstår sig ha gjort. Man hänvisar också ovan till "samtal med ornitologer" utan att ange källan vilket gör uppgiften värdelös! Vi anser därför att tidigare beskrivningar fortfarande gäller och att DalaVind ej har kunnat tillföra något nytt i frågan som berör transporthöjderna och transportsätten. Meningarna om att nötkråkan är en skygg fågel och att transporterna sker under dygnets ljusa timmar saknar fullständig relevans i sammanhanget. Skyggheten har ej något med

transporthöjden att göra och att nötkråkan är dagaktiv är ej något nytt. Eller är det så att DalaVind vill antyda att de kan transportera på natten och på grund av mörkret ej se vindkraftverkens vingar? Nötkråkan sover på natten!

Vi har eftersökt undersökningar där nötkråkans transporter förbi vindkraftverk har studerats. Det enda som finns publicerat i Europa är Hötker, H.; Thomsen, K.-M. & H. Köster (2005): Impacts on biodiversity of exploitation of renewable energy sources: the example of birds and bats. Denna studie är dock gjord på ett sådant sätt att några slutsatser när det gäller nötkråkans beteenden vid vindkraftverk ej kan dras. Övriga studier som vi har kunnat ta del av är ej gjorda i områden där nötkråkan transporterar nötter. DalaVind har ej heller här kunnat redovisa någon sådan. När det gäller DalaVinds påpekanden om att kråkfåglarna har skarp syn så saknar det relevans i sammanhanget då även havsörn har skarp syn och drabbas av att flyga in i vindkraftverkens vingradie och dödas av någon av vingarna.

Jämförelsen som DalaVind gör när det gäller "alla andra fåglar" visar på bristande kunskap om nötkråkans flygsätt. Nötkråkan flyger mycket långsamt och om den har krävan full i nötter så är den långsammare och osmidigare. Det gör att den skiljer sig från "alla andra fåglar" på det sättet att den är mer saktfärdig i sin flykt och därmed också kan befinna sig längre tid i den farliga zonen i vindkraftsverkets vingradie.

Dalavind anger att det ej finns några registrerade fall där nötkråka dödas av vindkraftverk. De anger ej om några sådana undersökningar finns gjorda där vindkraftverk och transporterande nötkråkor har studerats. Därför saknar uppgiften värde.

Vi har läst undersökningen i Bollnäs som DalaVind refererar till. Den innehåller ej några studier av nötkråkas transporter. Studien bygger enbart på insamlade av befintliga rapporter i bl.a. Artportalen.se. Av rapporten framgår att området sällan besöks av ornitologer.

Nötkråkorna som finns noterade i närheten av platsen för de planerade vindkraftverken är av den smalnåbbade rasen som lever på bl.a. cembratallens kottfrön. Kottfröna insamlas från planterade cembratallar i byar och städer. Någon analys eller spekulation om var dessa nötkråkor hämtar sina kottfrön finns ej i studien. Därmed saknar studien relevans för bedömningar i Hässlen.

3.

Vidare finns det idag inga som helst beskrivna samband som föranleder att låta avlysa hela riksintresset för vindbruk med hänvisning till att nötkråkan behöver granskog, dels inom sina revir och dels i närheten av födosöksområdet kring Hässlen.

Nötkråkans revir är enligt uppgift från Mats Forslund normalt 11-15 hektar stort och ligger i anslutning eller i direkt närhet till födoplatsen (Hässlen). Det bedrivs sedan en mycket, mycket lång tid tillbaka ett aktivt, och storskaligt skogbruk inom hela det utpekade området X1. Under hela denna tid har inte Nötkråkan försvunnit, trots att nötkråkan bygger

svårupptäckta bon i granar. Några direktiv om speciella avverkningsrestriktioner med hänsyn till nötkråkan, förutom normal naturvårdshänsyn, har heller inte förekommit inom område X1 enligt uppgift från personal på Sveaskog. Variationerna kring antalet individer nötkråkor inom Natura2000 området måste därför istället hänföras till andra parametrar, t.ex. tillgången på Hasselnötter, som varierar år från år.

Enligt Mats Forslund finns 20-25 revir vilket skulle motsvara en sammanlagd revirhävande yta på ca 220- 375 hektar. Om dessa revir, som enligt flera ornitologiska källor, måste ligga i närheten eller i direkt anslutning till födoplatsen så skulle den absoluta merparten av dessa inrymmas inom en radie på 270 -1100 meter kring Hässlen.

Svar punkt 3:

Hela avsnitt tre bygger på bristande kunskapsinhämtning och tolkning av de uppgifter som inhämtats. Nötkråkan har mycket speciella krav på sin miljö i reviret. Den kräver att det finns partier med täta undertryckta granar där hasselnötterna kan grävas ner. De väljer ej hyggen, välgallrade och välröjda skogspartier. Runt Hässlen och dess omgivning bedrivs ett normalt skogsbruk vilket innebär att olika skogsområden under olika tider är mer eller mindre lämpliga för nötkråkornas gömställen för nötter. Det gör att nötkråkorna ej kan förlägga sina revir närmast Hässlen som föreslås av DalaVind. För att hitta tillräckligt stora lämpliga områden som motsvarar de krav de ställer måste de söka sig bort från Hässlen. Det är en kombination av revirstorlek och lämplig miljö för att gömma nötterna. Därför har nötkråkorna sina revir från kanten mot Hässlen och upp till 6 km därifrån.

I början av 1980-talet diskuterades med Domänverket om hänsyn i nötkråkornas revir. Diskussionerna ledde ej till att några konkreta regler eller rutiner infördes från Domänverkets sida. Eftersom nötkråkorna på den tiden verkade ha en stabil population fanns det ej någon anledning att driva denna fråga. Sedan 1980-talet verkar populationen vara stabil trots det normala skogsbruk som pågår där. Det som händer är att nötkråkorna får etablera revir en bit ifrån Hässlen för att finna lämpliga skogar.

DalaVinds resonemang om att nötkråkoreviren skulle kunna rymmas inom en radie på 270 – 1100 meter från Hässlen är därmed helt fel.

Förslag:

DalaVind ser inte några problem med att kunna kombinera vår verksamhet med Natura2000 områdets intressen. Vindkraftverk ställs alltid högt i terrängen och aldrig i sänkor och man undviker i det längsta fuktig mark. En markyta på ca 0,5 hektar behövs kring varje vindkraftverk och man nyttjar så långt det går befintligt vägnät för att komma fram. Endast kortare nybrytning av väg brukar vara aktuell. Mot bakgrund av aktuell markanvändning inom område X1 finner DalaVind inte någon orsak som motiverar förslaget att redan i detta skede i beslutsprocessen inte tillåta vindkraftetableringar någonstans inom hela det utpekade riksintresseområdet för vindbruk som berör Avesta kommun.

Svar förslag:

Vad DalaVind menar och vill förmedla med innehållet i ovanstående stycke är oklart. Är det så att de planerar ett vindkraftverk i Hässlen? I så fall är det synnerligen olämpligt valt ställe ur nötkråkesynpunkt då alla populationens nötkråkor samlas där. Hässlen har en värdefull flora och att bygga vägar och ta mark i anspråk för ett vindkraftverk är ej lämpligt.

Vad DalaVind menar med ”Mot bakgrund av aktuell markanvändning” kan vi ej förstå.

DalaVind föreslår att båda parter gemensamt utser en grupp oberoende ornitologer som får till uppgift att vidare och undersöka bl.a. nötkråkans flyktbeteende för att säkerställa hittills påstådda uppgifter. Vi anser generellt att det är bäst att undersökningar av detta slag alltid skall åläggas varje exploatör och skall ingå och utföras som en del av den miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som ändå skall biläggas varje ansökan. På detta vis riskerar man inte att ”tappa bort” några möjligheter som alltid blir risken med att i ett tidigt planeringsstadium lägga ”filter” på möjligheterna att verkligen få undersöka och pröva/jämföra förutsättningarna för olika näringar och särintressen.

Svar sista stycket:

Vad vi har förstått så är just kommunens prövning av var det är lämpligt att placera vindkraftverk eller vindkraftsparker en viktig del av planeringsarbetet inför vindkraftsetableringarna. Vad DalaVind antyder i stycket ovan är att denna planering och

värdering av lämpligheten är helt onödig och skall överlåtas till de enskilda exploitörerna. Vi hoppas att kommunen står fast vid att fortsätta planeringen på det sätt som riksdagen och regeringen i lagstiftning anvisat vägen för.

Vi är ej helt övertygade om att nötkråkorna gillar att bli utpekade som ”särintresse”. För tydlighetens skull så vill vi bara påpeka att det ej är för ornitologernas skull som nötkråkorna skall finnas kvar utan för nötkråkornas!

Källforskning om den brednäbbade Nötkråkan.

Svar källforskning:

Källforskningen är beklämmande dålig. Referensen till studien i Bollnäs finns där (se ovan). I övrigt saknad de två andra referenserna väsentlig information i sammanhanget så det är oförklarligt varför de över huvud taget tagits med.

Bakgrundsinformation från remissvar i höstas:

I Hässlen finns den nordligaste förekomsten av brednäbbad nötkråka i Sverige och den hyser årligen ca 20 – 25 par. En utbyggnad av vindkraftverk i detta område kan komma att äventyra den långsiktiga överlevnaden för nötkråkorna i Hässlenområdet och därmed den nordligaste populationen av brednäbbad nötkråka i Sverige (se nedan).

Nötkråkorna i Hässlen

Nötkråkorna lever hela sitt liv i Hässlen med omgivande skogar. De hämtar hasselnötter i Hässlen och flyger ut med dessa till sina revir som är belägna i skogarna runt omkring. Transporterna börjar när nötterna mognat i slutet av augusti och pågår tills de är slut. Hur lång transportperioden är beror på nöttillgången. Normalt är de flesta nötterna hämtade på tre till sex veckor. Nötkråkorna besöker Hässlen hela året om. Den mest intensiva tiden är dock från juli till december då nötkråkorna besöker Hässlen nästan dagligen och under transportperioden många gånger per dag. Reviren är spridda i skogen från kanten på hasselbeståndet till ett avstånd på upp till ca 6 km. Flertalet av reviren finns området nord – ost – syd om Hässlen d.v.s. i det område som utpekats som intressant för byggnationer av vindkraftverk. Några revir finns också västerut.

Nötkråkorna och vindkraftverken

Problemet för nötkråkorna vid en byggnation av vindkraftverk i det utpekade området är att de vid sina förflyttningar mellan Hässlen och reviren kan komma att passera vindkraftverkens rotorblad. Normal flyghöjd för en nötkråka på väg mellan Hässlen och reviret är strax över trädtoppshöjd till tre till sex gångers trädtoppshöjd d.v.s. ca 20 – 150 meters höjd beroende på väder vind, avstånd och mål. Därmed kommer de att passera i den höjd som rotorbladen befinner sig och riskerar att dödas av rotorbladen som kommer med en hastighet av ca 200 km/h i dagens vindkraftverk. Nötkråkan är en fågel som flyger långsamt och när de kommer flygande lastade med krävan full av nötter så är de ännu långsammare och orörligare. Beroende på vindstyrka och vindriktning så väljer de olika flygvägar till reviret. Det kan vara närmaste raka vägen men flygvägen kan också vara bågformad vilket innebär att det är stora områden som berörs av flygvägarna. Att planera var vindkraftverken skall placeras utifrån revirens placering och utbredning är svårt då skogsbruket ändrar revirens utbredning och ett vindkraftverk kan exempelvis de första 20 åren stå mitt i flygvägen för att därefter i perioder vara i eller utanför flygvägarna. Det är en överhängande risk att nötkråkorna förr eller senare

omkommer i en olycka i de uppskattningsvis ca 500 – 1000 gånger som paret årligen passerar förbi ett vindkraftverk när de flyger mellan reviret och Hässlen.

Någon forskning verkar ej finnas när det gäller hur nötkråkor beter sig vid ett vindkraftverk. De kan lära sig men de kan lika gärna vara oförstående om faran och ej lära sig förrän de är döda. Nötkråkan har ett helt annat flygsätt än andra studerade fågelgrupper så det finns ej något att lära av sådana studier. Därför måste försiktighetsprincipen gälla i detta fall.

Nötkråkan som art

Den brednäbbade nötkråkan finns utbredd över de delar av Sverige som har hassel. Hasseln finns i Sverige från Skåne upp till södra Dalarna. Den brednäbbade nötkråkan är helt beroende av hasselnötter som den samlar in på hösten och gräver ner i marken i reviret. På vintern lever de på de nötter som de gömt och de föder även upp ungarna på dessa. Enligt Svensk häckfågeltaxering har den brednäbbade nötkråkan minskat med ca 50 % de senaste 35 åren. Det som är intressant är att antalet par i Hässlen verkar vara stabilt sedan mitten av 1970-talet. Under senare år har bara en liten räkning av reviren gjorts och det var hösten 2008 då delar av området inventerades och 15 par hittades. Delar som tidigare haft nötkråkarevir kontrollerades ej och det är troligt att även dessa innehöll revir som normalt vilket innebär att det då troligen fanns ca 20 – 25 par.

Smalnäbbad nötkråka

För att utreda alla missförstånd så finns numera den smalnäbbade sibiriska nötkråkan häckande i Sverige sedan 1978. Den finns utbredd i många städer och byar i hela Norrland och även i Dalarna. Dessa lever på cembratallens kottfrön istället för på hasselnötter som den brednäbbade gör. Smalnäbbad nötkråka finns häckande runt centralorterna Avesta och Hedemora. De har olika levnadssätt och tillhör olika raser.

För Dalarnas ornitologiska Förening

Folkare Ornitologiska Förening

Mats Forslund
V. ordförande
S. Fullsta 170
774 99 By Kyrkby
Tel. 0226 – 70030
E-post: forslund.mats@telia.com

Tore Söderberg
Ordförande
Arvidsgatan 14
774 35 Avesta
Tel. 0226 – 504 34
E-post: tore.soderberg@telia.com

För kännedom till:
Länsstyrelsen Dalarna

Bilaga 3

2011 04 07

Till

Västmanland – Dala miljö- och byggförvaltning
774 81 Avesta

Sändes som e-post och brev

Synpunkter på Planhandlingar för

Vindkraft -

Tillägg till översiktsplan för Avesta kommun och Fagersta kommun Planeringsunderlag för Norbergs kommun

Dalarnas Ornitologiska Förening och Folkare Ornitologiska Förening har ej något ytterligare att tillägga än de åsikter som framförts i remissvaren som sänts in 2010 08 30 och 2010 12 06.

Föreningarna vill dock återigen påtala vikten av att det ej blir någon etablering av vindkraftverk i område X1 Rönningssberget – Bagghyttan. Om detta sker så kan det komma att äventyra den långsiktiga överlevnaden för nötkråkorna i Hässlenområdet och därmed den nordligaste populationen av brednäbbad nötkråka i Sverige. Hässlens nötkråkor har hållit ungefär samma antal, 20 – 25 par, sedan de första inventeringarna gjordes på mitten av 1970-talet. Enligt Svensk häckfågeltaxering har den brednäbbade nötkråkan minskat i Sverige med ca 50 % de senaste 35 åren. Hässlens nötkråkor är intressanta och viktiga då motsvarande minskning ej verkar ha skett där.

Vad vi erfarit sedan remissvaren skrevs så är det planerat att sätta upp vindkraftverken så att de berör transportvägarna för minst 15 av de idag etablerade paren. Vid transporterna av hasselnötter flyger de på en höjd som gör att de passerar genom den höjd som kraftverkens vingar rör sig. De riskerar då att träffas och dödas av vingarna. Mer om detta finns att läsa i de tidigare remissvaren.

De få vindkraftsverk som är aktuella att sätta upp i Hässlenområdet är i det stora sammanhanget ett försumbart antal jämfört med de ca 5000 - 6000 som planeras i Sverige (Elforsk). För Sveriges produktion av vindkraftsel kommer det bara att bli en ytterst litet bortfall om vindkraftverken ej byggs vid Hässlen.

För Dalarnas ornitologiska Förening

Folkare Ornitologiska Förening

Mats Forslund
V. ordförande
S. Fullsta 170
774 99 By Kyrkby
Tel. 0226 – 70030
E-post: forslund.mats@telia.com

Tore Söderberg
Ordförande
Arvidsgatan 14
774 35 Avesta
Tel. 0226 – 504 34
E-post: tore.soderberg@telia.com